

Vodič za primenu Prenatalnog intervjuja tokom video susreta sa porodicama koje očekuju bebu

Dom zdravlja
Novi Sad

HARMONIJA
CENTAR ZA PODRSKU RANOM RAZVOJU I
PORODIČNIM ODNOSIMA

unicef
za svako dete

uz podršku The LEGO Foundation

Vodič za primenu Prenatalnog intervjua tokom video susreta sa porodicama koje očekuju bebu

Za generalna uputstva o vođenju samog intervjua pogledajte tekst u publikaciji Lozanić D., Radivojević D., Rudić N. Podrška razvoju dece u ranom detinjstvu (Instrumenti za procenu razvoja) koju je objavilo Udruženje pedijatar Srbije, 2013. godine. Tekst publikacije je dostupan na [linku](#). U ovoj publikaciji Prenatalni (promotivni) intervjui predstavljene su kao jedan od načina na koji se promoviše - razgovara, savetuje, prati, prilagođavanje na roditeljsku ulogu i pozitivna interakcija između roditelja i deteta.

Prenatalni intervjui mogu da čine okosnicu

strukture posete, pa i video susreta sa porodicama koje očekuju bebu, budući da otvara pitanja vezana za ključne procese koji se dešavaju u porodicama u ovoj populaciji. On je dobar vodič za to koje teme i na koji način možete uvesti i tako pokrenuti razgovor sa porodicom o preduslovima kvalitetnog staranja o detetu. Istovremeno, razgovor sa porodicom na ove teme može jasno da informiše patronažnu sestru o potrebama, snagama, slabostima i rizicima porodice, te da joj ponudi dobre smernice za planiranje dodatne podrške (bilo u vidu dodatnih poseta, praćenja, ili upućivanja).

Za potrebe ovog Vodiča, i organizacije rada sa porodicom, struktura Prenatalnog intervjua je donekle izmenjena. Teme su povezane na drugačiji način, tako da otvaraju redom teme vezane za ključne ciljeve prenatalne posete porodici. Osim toga, u ovom Vodiču date su smernice za povezivanje sa temama za zdravstveno vaspitni rad sa porodicom, kao i materijali koje, vezano za te teme, možete da podelite sa porodicom.

Deo 1. Generalne smernice za prvi razgovor sa porodicom putem video susreta

Vaš prvi razgovor sa porodicom je prilika da se upoznate i da postanete prijatelj porodice koji će sa njom zajedno učiti i razvijati veštine staranja o detetu.

Pre samog susreta, kao i pre posete, uputite porodici telefonski poziv u kom ćete najaviti susret i dogovoriti ono vreme koje porodici odgovara (a da na susretu, ili poseti budu prisutna oba roditelja).

Kada prenatalni intervjui realizujete tokom

video susreta, kao i tokom posete porodici važno je:

- *Da svaku temu koju započinjete uvedete, odnosno kažete o čemu i zašto ćete o tome razgovarati.* Na taj način već samim razgovorom sa porodicom zdravstveno - vaspitno delujete: naglašavate teme, događaje, procese koji su suštinski važni za pripremu za roditeljstvo i kasniji kvalitetan odnos sa detetom. Takođe, tako vođen razgovor porodici deluje prirodnije i ima više prilika da u njemu učestvuje. Teme i ključna pitanja za svaku od tema unapred pripremite;
- *Da ključna pitanja, ali i generalno sva pitanja koja upućujete porodici budu otvorena i počinju sa: Kako? Šta? Ko? Gde? Na koji način? Koliko?* Ovakva pitanja daju porodici priliku da opiše svoja iskustva, iznese svoja razmišljanja ili stavove. Nasuprot njima, pitanja koja počinju sa: Da li, daju porodici priliku da bira između dva odgovora i zatvaraju mogućnost dubljeg istraživanja teme koja može biti veoma značajna za njih;

- *Da teme tokom intervjua nadovezujete jednu na drugu.* Tako dajete porodici osećaj celine, šaljete poruku o celovitosti važnih procesa, ali i priliku da se i na drugačiji, možda za njih razumljiviji ili prijemčiviji način dodatno bavi temom koju ste već obradili;
- *Da balansirate razgovorom sa ocem i sa majkom.* Iskustvo postajanja roditeljem nije jednako za oca i za majku, ali je jednako važno za njihov budući odnos sa detetom, kao i za odnos između njih kao roditelja. Dajte priliku svakome da iskaže svoje iskustvo, stav, razmišljanje ili osećanja. Ne poredite i trudite se da izbegavate da dajete prednost nečijem stavu. Vi ste saradnik I JEDNOG I DRUGOG da postanu što bolji roditelji. Zato je važno da upoznate veštine, razmišljanja i stavove oba roditelja i naučite da podržite oboje;
- *Da pripremite materijale koje možete podeliti sa porodicom tokom razgovora.* Neki od njih su vam pobrojani u ovom Vodiču. Proučite materijale, tako da možete jasno da kažete porodici šta u njima

piše, zašto im ostavljate baš te informacije, ali i da sa njima zajedno možete da prođete kroz najvažnije poruke u materijalu.

Deo 2. Pojašnjavanje funkcije intervjua porodici

Važno je da na samom početku susreta, porodici jasno kažete zašto radite ovaj intervju i kako ćete ga raditi. Naglasite značaj tema o kojima razgovarate i onoga što sa porodicom podelite (šta vi njima i oni vama kažu) za vaše upoznavanje, povezivanje, razumevanje nekih važnih događaja, osećanja i razmišljanja koja porodica ima, a koja će vama pomoći da na vreme prepoznate i snage, ali i potrebe za podrškom porodici u uspostavljanju kvalitetne brige o detetu.

Ovaj deo vašeg razgovora ima za cilj pre svega da „normalizuje“ pitanja koja slede. Zato možete reći da su teme koje ste spremili vezane za neke od najvažnijih događaja koji se dešavaju u svim porodicama koje očekuju bebu. Roditelji u ovoj fazi mogu imati slična razmišljanja i pitanja i važno je da se ona čuju, izgovore i da se o njima priča. Na

taj način roditelji polako ulaze u svoju ulogu, opuštaju se, čuju neke značajne smernice i grade svoje veštine staranja o detetu.

Možete reći: „*Ovo je prvi put da se vidimo, ali je naš cilj da se upoznamo i povežemo. Tokom narednog perioda, ja ću biti tu za vas, vašu bebu i vašu porodicu da učimo o tome šta je dobra nega, kako se postaje dobar roditelj i kako se za dete pruža najbolje okruženje za razvoj. Zato bih danas volela da počnemo otvoreno da razgovaramo. Imam ovde razne teme koje sam pripremila. One su nam važne jer čine dobar temelj brizi o detetu. Prolazićemo kroz njih polako, zajedno. Važno mi je da znate da ovo nije jedini put da o njima možemo da govorimo. Ako se neko pitanje otvori dodatno, svakako možete razgovarati sa mnom i nakon današnjeg susreta. Ako o nečemu što je za vas važno nisam sa vama razgovarala, slobodno vi pitajte i recite*”.

Zdravstveno - vaspitni rad: pojasnite ulogu patronažne sestre u životu porodice. Ispitajte očekivanja koje porodica ima od vas i predstavite vaše zajedničke ciljeve i način rada. Svakako naglasite da je važno za brigu

o detetu da oba roditelja budu na vašim susretima, i izrazite spremnost da dogovoreno vreme viđanja prilagodite njima kada god je to moguće.

Deo 3. Osnovni podaci o porodici

Deo vezan za osnovne podatke može izgledati kruto i hladno. Zato ga uvedite- pojasnite porodici njegov značaj, pre svega iz uloge zdravstvenog radnika.

Možete reći: „*Najpre bih vas pitala neke osnovne stvari o trudnoći. One su mi važne jer ukazuju na vaše zdravlje, a to nam je prva stvar o kojoj se staramo*”.

Ključna pitanja:

- Koja je trudnoća po redu?
- Eventualni prethodni prekidi trudnoće (svakako sa porodicom razgovarajte o prilagođavanju, osećanjima i drugim važnim temama)?
- Eventualni prethodni problem pri začecu/održavanju trudnoće?
- Veličina sadašnje porodice, njeni članovi (svakako zabeležite ko čini domaćinstvo,

ako žive u višegeneracijskoj porodici, da li su domaćinstva odvojena)?

- Kontrola zdravstvenog stanja- merenja TA, edemi, znaci hiperglikemije, ishrana...?

Zdravstveno - vaspitni rad: podržite porodicu u redovnim kontrolama tokom trudnoće, dajte savete o ishrani i aktivnostima u toku dana kojima se osigurava odmor, dobro zdravlje, kondicija i zdravi životni stilovi, ali i socijalni kontakti, odnosno briga o mentalnom zdravlju.

Deo 4. Reakcije i prihvatanje roditeljske uloge

Prihvatanje ideje trudnoće i postajanja roditeljem je važan preduslov kvalitetne brige o detetu. Roditelji koji se uspešno prilagođavaju na trudnoću i prihvataju ideju staranja o detetu se već tokom trudnoće na kvalitetnije načine povezuju i emotivno ulažu u vezu sa bebom. Zato imaju veće šanse da se, kada se beba rodi, kvalitetnije posvete detetu i razvijaju bolji odnos sa njim. *Prihvatanje uloge roditelja i prihvatanje deteta* su dva ključna temelja podsticaja razvoju, ali su veoma zna-

čajni i za mentalno zdravlje i prilagođavanje na promene neposredno nakon rođenja.

Zato je već tokom trudnoće važno oslušnuti način na koji i otac i majka razumeju i doživljavaju bebu i sebe kao roditelje.

Počnite ovaj deo razgovora vraćajući na samo saznanje da će postati roditelji. Možete reći: „Razgovaraćemo dalje o tome kako se odvijala vaša trudnoća. Vrat ćemo se za početak na dan kad ste saznali da ste trudni, ili potvrdili trudnoću. Sećate li ga se?“

Ključna pitanja:

- Kako ste se osećali kada ste saznali da ste trudni?
- Kome ste prvo saopštili vest?
- Šta je sa bebinim ocem, kako se on osećao? Sa kim je podelio vest?
- Kakva je bila reakcija drugih članova porodice?

Deo 5. Tok trudnoće i širenje mreže podrške

Tema prihvatanja deteta i uloge roditelja logično se nastavlja ovim temama. Razgovarajući sa porodicom o tome kako teče trudnoća, kako se prilagođavaju oba roditelja i drugi (za dete) važni članovi porodice, dublje istražujete prihvatanje. Istovremeno, međutim, dajete priliku porodici, da sa vama razgovara o načinima na koje uključuje i širi mrežu podršku, što otvara prostor za zdravstveno - vaspitni rad o samom značaju i kreiranju mreže podrške.

Možete reći: „Kako trudnoća napreduje, beba raste, ali se menjaju i otac i majka, njihova razmišljanja, osećanja... Zato ćemo sada malo o tome govoriti“.

Ključna pitanja:

- Kako se do sada odvijala Vaša trudnoća? Kakav kontakt imate sa ginekologom koji vam prati trudnoću (ovde započinjete priču o mreži podrške, zato oslušnite način na koji porodica ostvaruje kontakte sa onima koji ih podržavaju u roditeljstvu, kako se na njih oslanja, koliko im veruje,

šta radi sa njihovim savetima i slično)? Postoje li neke stvari koje vas brinu vezano za sam tok trudnoće- koje, zašto?

- Kakve ste promene primetili kod sebe otkako ste ostali trudni - telo, ishrana, seksualni odnos, efikasnost, dnevni ritam? Kako se osećate vezano za te promene? Koje vas brinu, koje ne? Kako se prilagođavate na njih? Ko još primećuje te promene, kako na njih reaguje?
- Kako su se vaša osećanja vezana za bebu i postajanje roditeljem menjala- od kad ste saznali da ste trudni- do sad? A osećanja oca?
- Porodaj se bliži, kako se osećate kada razmislite da ćete relativno skoro biti majka/otac? O čemu razmišljate, kako to zamišljate? Postoji li nešto što vas brine?
- Kako zamišljate svoju bebu sada? Koliko je već poznajete, šta znate o njoj- šta voli/ne voli, kakvog je temperamenta? Kako provodite vreme sa bebom sada?
- Postoji li nešto što vas brine vezano za bebu? Šta i zašto?
- Kako ostali članovu porodice razmišljaju o bebi i reaguju na nju? Ko se uključuje već sada i kako u brigu o bebi?

Tema 6. Raspoloženje

Tema raspoloženja je veoma važna. Ona daje priliku da „oslušnete“ osećanja koja u porodici dominiraju, ali i da prepoznate eventualne rizike i potrebe za dodatnom podrškom u domenu mentalnog zdravlja roditelja. Kada se spremate za posetu ili video susret, svakako se podsetite indikatora rizika za postpartalnu depresiju, kao i informacija o tome koje grupe porodica su u većem riziku. U razgovoru sa njima, detaljnije istražite ovu temu.

U prethodnoj temi, već ste otvorili temu osećanja i eventualnih zabrinutosti. Zato je sada samo nastavite i produbite.

Ključna pitanja:

- Kako se uglavnom osećate - kakvo je vaše raspoloženje?
- Da li ste Vi zabrinuti zbog toga kako se osećate? Šta vas brine?

Oba pitanja postavite i jednom i drugom roditelju. Imajte na umu da su promene raspoloženja i emotivne reakcije na promene vezane za rađanje deteta podjednako česte i kod očeva i kod majki. Takođe, dajte priliku da budući otac i majka govore o tome kako vide uobičajeno raspoloženje jedno drugog.

Zdravstveno - vaspitni rad: Savetujte porodicu o tome da je jedan od najvažnijih koraka u prvim danima roditeljstva da prate i reaguju na svoje i raspoloženje drugog roditelja. Recite da je uobičajeno da porodice dožive veliki broj različitih emocija, da su neke od njih rezultat hormona, stresa, a neke prosto pokazatelj velikog broja pitanja i novina koje su pred roditeljima. Ipak, svakako naglasite, da je važno da se na sve one promene raspoloženja koje traju duži vremenski period ili je teško njima upravljati (umiriti se i vratiti se u svoje uobičajeno raspoloženje i funkcionisanje), važno ispratiti i na vreme tražiti podršku. Zato ohrabrite porodicu da vam se javi ukoliko takve promene primete. Samo roditelj koji se dobro oseća, i fizički i psihički, može dobro da se stara o detetu i to je vaš zajednički cilj.

Sa porodicom možete podeliti materijal o promenama raspoloženja nakon rođenja deteta (npr. https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2020-02/Promene_raspolozenja_kod_roditelja_nakon_rodjenja_deteta.pdf)

Tema 7. Porodaj

Porodaj je važan događaj u životu porodice i u smislu završetka trudnoće, ali i u smislu započinjanja novih uloga i odnosa. Zato u razgovoru sa porodicom posvetite vreme upravo ovoj temi.

Možete reći: „*Posvetila bih deo razgovora porodaju. To je važan događaj za vas lično, celu porodicu i bebu, naravno*“.

Ključna pitanja:

- Kako se osećate u vezi s porođajem?
- Sa kim ste razgovarali o porođaju? Šta članovi Vaše porodice misle o porođaju (tj. partner, deca, majka itd.)?
- Kako zamišljate porođaj i prve kontakte sa bebom?
- Kakvu biste podršku želeli da imate tokom porođaja? Kakvu podršku očekujete?

Zdravstveno - vaspitni rad: Sa porodicom podelite informacije vezano za pripremu za porođaj, onome šta treba da se ponese u porodilište. U kontekstu epidemije, budite spremni da informišete porodice o procedurama vezanim za testiranje i, eventualno, za

zbrinjavanje majki koje su Covid pozitivne i njihovih beba.

Sa porodicom podelite informacije i istražite opcije za učešće oca na porođaju. Ne moraju sve porodice da žele, niti da im bude dostupno da otac bude u porođajnoj sali, ali je važno da dobiju od vas poruku da je i za oca jako važno da bude u kontaktu sa detetom i majkom od rođenja, pa da sa vama istraže kako to mogu da urade. Svakako ohrabrite slobodne dane koje otac može da uzme, i naglasite značaj specijalnog vremena sa detetom i učešća u rutinama sa detetom od prvog dana.

Tema 8. Briga o detetu nakon rođenja

Nastavite temu porođaja, očekivanjima vezanim za brigu o detetu nakon rođenja. Možete reći: „*Hajde da deo razgovora posvetimo i prvim pripremama za brigu o bebi nakon rođenja*“.

Ključna pitanja:

- Kako zamišljate prve dane zajedničkog života u porodici, kada dođete iz porodilišta? Šta se pitate, ili šta vas eventualno

brine oko tog perioda?

- Kako mislite da hranite bebu? Kako ste doneli tu odluku (ako jesu)?
- Šta Vaš partner misli o tome (ako se o tome već nije govorilo)? Kako se pripremate za to?

Zdravstveno - vaspitni rad: Motivirate porodicu na dojenje i savetujte ih o značaju dojenja. Takođe, naglasite značaj kontakta koža na kožu (https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2019-11/Koza_na_kozu_poster.pdf), a govorite i o rutinama nege kao prilikama za povezivanje sa detetom i upoznavanje deteta.

Ključna pitanja (nastavak):

- Šta ste nabavili od potrebne opreme za bebu?

Zdravstveno - vaspitni rad: Podelite sa porodicom informacije o opremi koja je neophodna nakon dolaska majke i bebe iz porodilišta. Prođite sa porodicom kroz materijal. Već sada, deo razgovora možete posvetiti organizaciji i pripremi prostora za bebu, naglašavajući i značaj prostora za „maženje“ sa roditeljima.

U kontekstu epidemije, za porodice pripremite i sa njima prođite kroz informacije o bezbednoj kupovini opreme za bebu.

Ključna pitanja (nastavak):

- Imati decu može biti i finansijski zahtevno. Da li brinete kako ćete izaći s tim na kraj?
- Šta ćete da radite u vezi sa stanom? Da li Vas nešto brine u tom pogledu?
- Kako ste organizovali odsustva za negu deteta?

Zdravstveno - vaspitni rad: U ovom delu razgovora, porodice možete savetovati o tome da se odsustvo deli između oca i majke ukoliko su oboje tu i zainteresovani za bebu. Takođe, naglasite da je važno uvek uključiti roditelja koji radi u celokupnu brigu o detetu - roditeljstvo se uči i važno je da oba roditelja imaju specijalno vreme sa bebom.

Važno je da u razgovoru sa roditeljima imate na umu razlike u iskustvu koje majka i otac mogu imati i tokom trudnoće i nakon rođenja deteta. Nastojte da dobro čujete potrebe i jednog i drugog, i odgovorite na njih. Ne podrazumevajte da su pitanja ili razmišljanja očeva i majki ista. Sa porodicom može-

te podeliti materijal vezan za preuzimanje uloge oca (https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2020-02/Danas_ste_postali_tata.pdf), odnosno majke (https://www.unicef.org/serbia/sites/unicef.org.serbia/files/2020-02/Danas_ste_postali_mama.pdf).

Ključna pitanja (nastavak):

- Da li se desilo do sada (ili očekujete da može da se desi) nešto što bi moglo da utiče na Vas i bebu?
- Želite li još nešto da pomenete što Vas brine ili o čemu se pitate vezano za staranje o bebi?

Tema 9. Mreža podrške

Razgovor sa porodicom završite temom mreže podrške, odnosno uključivanja raznih ljudi u period prilagođavanja nakon rođenja deteta, ali i u podršku razvoju kvalitetnog staranja o detetu.

Možete reći: „*Kada smo u novim i izazovnim situacijama, važno je da imamo dobru mrežu podrške na koju se oslanjamo. To mogu biti neki profesionalci, ali i naši prijatelji, porodica, komšiluk*“.

Ključna pitanja:

- Šta mislite, kako će dolazak bebe uticati na Vas, druge članove, Vaš porodični život i odnose? Koje promene očekujete? Postoji li nešto što vas brine, šta?
- Kada razmišljate o vremenu nakon porođaja, na koga računate da će biti tu za vas? Na koji način, šta očekujete da rade?
- Kakvu podršku biste želeli da imate nakon porođaja?

Zdravstveno - vaspitni rad: Važno je savetovati porodice da podrška treba da bude usmerena na instrumentalnu pomoć - spremanje, kuvanje, nabavka i slično, i da na taj način omogućuje puno vremena roditeljima za upoznavanje sa bebom. Uputite roditelje na Školu za trudnice, ili Školu roditeljstva ukoliko postoji kod vas.

Govorite sa porodicom o načinima na koje će se patronažna sestra uključivati. Spremite pisane informacije o planu poseta i ciljevima (šta porodica može da očekuje). Informišite ih i o posetama pedijatru i prvim kontrolama. Možete dati kontakt Halo bebe i drugih portala za koje mislite da su korisni za porodicu (npr. <https://www.unicef.org/serbia/roditeljski-kutak>).

Za porodice u riziku, u ovom segmentu spremite relevantne kontakte usluga podrške u zajednici.

U kontekstu epidemije, savetujte porodicu o tome kako da kreira mrežu podrške, naglasite šta su bezbedni kontakti i zašto je važno pridržavati se preporučenih mera.

► **Vodič za primenu Prenatalnog intervjua tokom video susreta sa porodicama koje očekuju bebu**